

ועיין בס' עני אלמוגים סי' שצ"א טעם הגון
 למהני השכירות. וצח' תשורת שי כ' שאין
 נכון לשכור על יותר מעשרה שנים, והגם דצח'
 חכ"צ החמיר שלא יועיל כ"א על שנה או שתיים
 וגם רק על זמן שהמלך חי, והג"א החמיר ביותר
 שצריכין לשכור מחדש בכל ע"ש ולא נהיגין כן.
 ולכל אלו דברים יש כוח לכל רב בקהלתו לחקן
 בן, ועי"כ הכל על מקומו יצא לשלום.

כן דעתי נוטה ע"ד תיקון העירובין בעיר נ"י
 כולה, ולזה חתמתי שמי בכל רגשי כבוד
 ויקר, וכ' בענוותנותו יעיין באלו הדברים כפי
 רוחב בינתו, וד' יראנו נפלאות בתורתו.

והנני בידידות ובד"ש
 יונתן שטייף

לדעת המחבר

אוצר החכמה

סימן ו

תיקון עירובי חצרות בחצרות המשותפות

קראון סטריט 334-338-340

בעה"ת ר"ח אלול תש"ח. ברוקלין נ"י.

השטח שנחצר ושצמזא לחצרות מזד הרחוב
 א"א לדנו כמזוי אלא כחצר, שהרי
 אין שני חצרות פתוחים למזוי, שהרי א"א לדון
 על המדרגות המשותפות ועל השטח אשר על
 המרפסת משום חצר, ונמצא שחסרים תנאי
 מזוי המפורשים באו"ח (סימן שס"ג סעיף כ"ו).
 וגם משום ארכו יתר על רוחבו (עי' סעיף כ"ו)
 קשה להחירו צהיתר מזוי, שהרי אחורי הצתים
 הוא רחב מאד.

צמילואה פחות מיו"ד אמות (כן הוא ענין
 החיבור של החצרות הנ"ל עם רשה"ר) צריך
 פס ד' טפחים או שני פסים משני הצדדים
 אפילו של משהו. אולם אין צריכות תיקון
 בעקמימותן מפני שנידונות כחצר ולא כמזוי.

ואין צריך כאן לזרז הפתח דוקא כמבואר
 צרמ"א (שם סוף סעיף כ"ו), לזה רק
 צמבואות שלנו שפעמים הם מפולשים לרשה"ר,
 אבל בחצרות ממש אין שייך חשש זה.

א"ב יש צורך להעמיד שני לחיים צין הצית
 שלנו מס' 338 וצין הצית של פלוצקי
 מס' 340, וכמו כן שני לחיים צין הצית שלנו
 וצין הצית מס' 334.

וא"ב אין להחיר החצרות בלחי או קורה
 כמזוי, אלא צמיקוני חצר (המבוארים
 בסימן שס"ג סעיף ב'), היינו, דחצר שנפרצה

בינינו וצין פלונקי היה אפשר להשתמש מצד פלונקי צניור הניצב אלל כותלו, שהוא לחי העומד מאליו (כמבואר בסי' שס"ג סעיף י"א), ובלבד שיקמכו עליו מערב ש"ק, ומצד השני להעמיד לחי אלל הכותל של הצית שלנו, שהרי אפשר לתקן לחי מצוי (כמבואר בסעיף ל"א), והוא הדין לחי חצר. אלל שצתיקון זה עוד א"א יהי לגשת אל הגינה שלפני הצית ששם עומדים פחי הזבל.

ולבן יותר טוב להעמיד שני לחיים משני נדי המצוא לחצר תומ"י אלל גבול הרחוב, ולהשתמש בגדר הזמורות שהוא גבול יו"ד טפחים, כי גדר הצרזלים נמוך מהשיעור הזה, ואפשר להשתמש צמחינת חילנות (כמבואר בסי' שס"ב סעיף א'), ואין הרוח מנדנד את הזמורות כדי ציטול המחיצה. וא"כ יהי מותר לטלטל עד רשה"ר וגם מהגינה לחצרות ומהחצרות לאשפה שצגינה.

אולם צין הצית שלנו להצית מס' 334 א"א להעמיד על הגבול של רשה"ר, שהרי הגדר של ברזל אשר מצד ציתנו איננו גבול עשרה. ולכן יש לעשות התיקון של העמדת שני הלחיים אלל כותלי הצמים מצפנים של המצוא.

בבית מס' 340 של פלונקי גרים שומרי שבת וצודאי אפשר לערב עמהם, אולם צית 338 גר נכרי שחור צמרתף, וכפי המצואר (בסי' שפ"ב) הי' צריך לאסור על הישראלים שצחצר, אלל מפני שהיהודי צעל הצית השכיר לו הדירה, ואפשר לומר שלא השכיר לו לאסור עליו, כקצרת הרמ"א (שם סעי' א') בשם הרב המגיד (פרק ב'), וצחיי אדם (כלל ע"ה סעי' ט')

כתב שמתוך קצרה זו יש להחיר אפילו אין צעל הצית צעמנו גר צחצר הזאת, שלא השכיר על דעת כן שיאסור על ישראלים אחרים, יש להחיר במקרה שלנו.

ואפילו לפי דעת ס' חמד משה (סי' שפ"ד) וס' צרכי יוסף (סי' שפ"ב) שמצדדים להחמיר אם צעה"צ איננו גר צעמנו צחצר, וכן נוטה דעת ה"חפץ חיים" צציאור הלכה (שם בסי' שפ"ב), יש להחיר מצד אחר, שהרי יש רשות לישראלים הדורים צצית הזה לעצור צציתו של הנכרי לתקן החשמל ושעוני החשמל והגז הנמצאים צחדר שהוא לפנים מחדרו של הנכרי, והרי הם כאליו שכרו רשותן ממנו, ואינם צריכים אפילו להשכיר רשותו כדין שכירו ולקיטו (בסי' שפ"ב סעיף י"ב), שלא אמרו שצריך להשכיר אלל צקנה דרך שאלה, וכאן יש שיעור ממש צשכירות, והרי זה כאליו שכרו ממנו ממש, וצשכירות די אפילו אם השכיר רק לאחד כולם מותרים (כמבואר שם בסעיף ט').

אולם צצית שלנו מס' 338 וכן צצית הקרוצ מס' 334 גרים יהודים מומרים לחלל שבת צפרהסיא, שגרועים מצדוקים שמנהג אצותיהם צדיהם (כמבואר בב"י סימן שפ"ה) שמצטלים רשותם, וצישראלים כאלו אין עצה צציטול רשות ודינם כעכו"ם שאין להם תקנה אלל צשכירות.

ולבן יש לשכור מהם רשותם אפילו צפחות משוה פרוטה (כמבואר בסימן שפ"ב סעיף ה') למשך זמן מרובה (חמישים שנה) או צלי הגבלת זמן, ואינו צריך לפרש לו שהוא להחיר הטלטול (כמבואר שם סעיף ד').

1234567

סימן ז

בסוגיא דביצד מפרישין חלה בטומאה ביו"ט

1234567

דקאי כר"א, וכבר תמה בזה הר"ן, דהא קי"ל דטובת הנאה ממון, וא"כ אפשר לפרש דהא דקיי"ל כר"א דחמץ של חלה מזהרין עליו הוא משום דטובת הנאה ממון ולאו משום הו"ל ואי צעי מיתשיל עלי' עיי"ש.

ובאמת כבר תמה הל"ח בסוגיא הגמ', דכיון דע"כ צעינן אליבא דר"א לסברת הו"ל משום איסור מלאכת יו"ט, וכמו שפי' רש"י הנ"ל, א"כ נמצא דאף לס"ד דהגמ' דר"א ור"י פליגי אי טובת הנאה ממון או לאו ממון אכתי צעינן לה"ט דהו"ל משום איסור מלאכה, וא"כ אמאי הו"א לומר דפליגי נמי בטובת הנאה לאפוש' מחלוקת צחנס כיון דבלא"ה צעינן לומר דפליגי בהו"ל, ונ"ע.

והנה המוס' (ד"ה עד שתאפה) הקשו אמאי לא שרינן לאפות חלה בטומאה מטעם דאמר צפ"צ דצינה אף ממלאה אשה תנור פת אע"פ שאינה צריכה אלא לכבד אחד מפני שהפת נאפה יפה כשהתנור מלא, ועיין צפנ"י שתירץ דמה"ט דהפת נאפה יפה לא שייך להחזיר איסור דאורייתא, והתם בלא"ה ליכא איסור דאורייתא שהרשות צידו לאכול זה כמו זה או משום הו"ל דמיקלעי ל"י אורחים, וכיון דליכא אלא איסור דרבנן מהני ה"ט דהפת נאפה יפה להחזיר אף לכתחילה, משא"כ הכא דאיכא איסור דאורייתא אין להחזיר מטעם זה. ועל דרך זה י"ל באופן אחר, דמנ"ד האיסור דאורייתא סגי בהאי טעמא דהפת נאפה יפה

מתגי' פסחים דף מ"ו ע"א, כיצד מפרישים חלה בטומאה ביו"ט, ר"א אומר לא תקרא לה שם עד שתאפה וכו', א"ר יהושע לא זה הוא חמץ שמוזהרין עליו צבל יראה וצבל ימצא, אלא מפרישתה ומניחתה עד הערב ואם החמיצה החמיצה, ובגמ' שם, לימא בטובת הנאה קמיפלגי, דר"א סבר טובת הנאה ממון ור"י סבר טובת הנאה אינה ממון, לא דכו"ע סברי טובת הנאה אינה ממון, והכא בהו"ל קמיפלגי, דר"א סבר אמרינן הו"ל ואי צעי איתשיל עלה ממוניה הוא ור"י סבר לא אמרינן הו"ל.

עוד איתא בגמ', איתמר האופה מיו"ט לחול, רב חסדא אומר לוקה רבה אמר אינו לוקה, ר"ח אמר לוקה לא אמרינן הו"ל ומיקלעי ליה אורחים חזי ליה, רבה אמר אינו לוקה אמרינן הו"ל, ואיתא שם (בדף מ"ח.) אמר רמי בר חמא, הא דרב חסדא ורבה מחלוקת דר"א ור' יהושע היא, דר"א סבר אמרינן הו"ל ור"י סבר לא אמרינן הו"ל. והנה רש"י פירש דרמי בר חמא קאי אהו"ל דאיסור מלאכת יו"ט, דאע"ג דסופו להפריש אחת מהן לחלה ונמצא שטרח צדצר שאינו ראוי לאכילה, אפ"ה אמרינן הו"ל ואי צעי לא מפריש חדא לחלה ואיכא למימר אכל חדא וחדא הא לאו חלה היא, ואולם הרי"ף (דף ט"ו. בדפי הרי"ף) פירש דקאי אהו"ל ואי צעי מיתשיל דמה"ט מזהרין עליו צבל יראה וצבל ימצא, וכחצ דכיון דאיפסקא הילכתא כר"א הלכך הילכתא כרבה

כשהתנור מלא, דמשו"ה הוי כמלאכה שאינה צריכה לגופה שאינה חסורה אלא מדרבנן, וגם סברת הו"א מהני דליכא איסור דאורייתא, וכיון דליכא חרי דרבנן שוב הוא מותר לכתחילה, וצנידון דידן באמת כל האיסור הוא מדרבנן.

ועפ"ז נראה לבאר שיטת הירושלמי בפירוש פלוגתא דר"א ור' יהושע, דר"א ס"ל מותר להערים ולומר על כל אמת ואמת זו אני רוצה לאכול, דכדי שלא יעבור על איסור צ"י וצ"י החירו להערים, ור"י ס"ל דהכא איסור להערים דחיישין שאם לא יפריש חלה מיד ישכח ויאכל בלא הפרשת חלה עיי"ש, וקשה דהרי הא דמותר להערים היינו רק באיסור דרבנן ולא באיסור דאורייתא, וכמו שיקד התבואות שור (בחי' לפסחים דף כ"א) מהגמ' בשבת (קל"ט:), ולכך כתב דלא החירו מכירת חמץ אלא משום דמדאורייתא צביטול סגי עיי"ש, אמנם להמבואר באמת ליכא צכה"ג איסור דאורייתא כיון דהוי מלאכה שא"ל לגופה שהפת נאפה יפה כשהתנור מלא, ולכך החיר ר"א בהערמה.

הרי"ה 1234567

ומעתה מיושבת קושית הל"ח על ההו"א של הגמ' דפליגי בטובת הנאה ממון, דבאמת מנא איסור מלאכה לא צעינן לסברת הו"א, דיט להחיר לאפות מטעם הערמה כמבואר בירושלמי, ומשום דלא הוי צכה"ג אלא איסור דרבנן וכנ"ל, ולענין איסור צ"י וצ"י צעינן לומר דר"א ס"ל דטובת הנאה ממון.

אלא דכל זה תלוי במחלוקת הראשונים, דהנה בשבת (דף צ"ד:) חנן, הנוטל לפרניו זו בזו או צשיניו וכן שערו וכו', ר"א מחייב וחכמים אוסרין משום שבות, וצגמ' שם אמר ר"א מחלוקת ביד אכל בכלי חייב וכו', וכחצו שם

התוס' דכל זה הוא כרבי יהודה דמחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה, ועיין צרי"ף שם שהביא את כל הסוגיא, ומזה ראי' לדעת הרשב"א צסוגיא שם לעיל דס"ל צדעת הרי"ף שפוסק כר' יהודה דמלאכה שא"ל לגופה חייב חטאת, ואולם הריצ"ש (סי' שצ"ד הובא במג"א סי' ש"ג סקב"ג) פי' דמלאכת הגזירה חשיבא מלאכה להתחייב עלי' מדאורייתא לכו"ע אע"פ שאינו צריך להצפרנים והשיער עיי"ש. ולפי דברינו לעיל הרי מוכח מהירושלמי כדעת הריצ"ש, דהרי נתבאר דר"א ס"ל דמלאכה שא"ל לגופה אינה חסורה אלא מדרבנן, וע"כ דמה שמחייב ר"א צנוטל צפורניו ושערו היינו כסברת הריצ"ש, אצל לשיטת הרי"ף אליבא דהרשב"א שפיר י"ל דר"א ס"ל כר"י דמלאכה שא"ל לגופה חייב, וא"כ הרי"ף לשיטתו אינו יכול לפרש דהכא ליכא איסורא דאורייתא משום ה"ט דהפת נאפה יפה כשהתנור מלא, וע"כ דהכא ליכא איסור מלאכה רק משום סברת הו"א, וממילא שפיר הוכיח הרי"ף דקיי"ל כרבה דאמרינן הו"א דקאי כר"א דאוסר צ"י וצ"י משום הו"א ואי צעי מיתשיל, דא"ל לפרש טעמא דר"א משום דטובת הנאה ממון, וכסברת הל"ח דלמה לן לאפוש פלוגתא דהא בלא"ה ע"כ פליגי בהו"א.

והנה בירושלמי אמרינן דכל פלוגתא דר"א ור' יהושע היא צשנעמאת העיסה לאחר גלגולה, אצל אס נעמאת קודם לגלגולה יעשנה קצין קצין צפחות מכשיעור ולא יתחייב להפריש חלה, והל"ח תמה על הרמב"ם שהשמיט דברי הירושלמי בזה, ותיירץ דאין צורך להרמב"ם להביא דין זה, דמילתא דפשיטא הוא דמה שיכול לעשות בלא הו"א עדיף, ורק הירושלמי הוצרך להודיענו דאפילו ר' יהושע מודה בזה, ולא תאמר שלר' יהושע איסור לעשותה קצין

[1234567]

כיון דס"ל שאין הסל מנרף ונמנא מפקיע מידי חיוז חלה, משא"כ לר"א דס"ל דהסל מנרפן ולא מפקע לה מתורת חלה אין שום חידוש בדינו של הירושלמי עיי"ש. ואמנם זה אינו, דאין זה מילתא דפשיטא כלל, שהרי במשנה בחלה (פ"ב מ"ג) תנן, מי שאינו יכול לעשות עיסתו בטרה יעשה קצין ואל יעשה בטומאה, ור"ע אומר יעשה בטומאה ואל יעשה קצין, הרי דלר"ע עדיף לעשות בטומאה מלעשות קצין ולהפטר מחלה, ומה הפשיטות כאן שמוחר לעשות קצין בזמן שיש אפשרות אליצא דר"א שלא להפקיע חיוז חלה.

ובל זה הוא אליצא דרז יהודה צימא שם, אבל הרמז"ס פסק כרז ציד שם דס"ל דכוחצת היא פחות מכצלה, וא"כ אין הכרח להעמיד את המשנה כשנטמאה לאחר הגלגול, דאף אם נטמאת קודם הגלגול ושיעור ההפרשה הוא אחד מארבעים ושמונה מ"מ יתכן שיהי' בחלה שיעור ככוחצת לעצור עליו צ"י וצ"י אף לצ"ש, ומה שלא אמרו שיעשה קצין קצין היינו כר"ע שהבאנו לעיל דעדיף לסמוך על הו"א ולא לעשותה קצין קצין להפקיע חיוז חלה.

ואדרבה לפי סוגית הצלי יש הכרח לומר דמתני' איירי כשנטמאת קודם הגלגול ולא כשנטמאת לאחר הגלגול, דהנה הח"ס (להלן מ"ח.) הקשה אמאי ס"ל לר"א דמשום סברת הו"א ואי צעי מיתשיל הוי כדידי' עובר על צ"י, והרי אפילו ציטול בלב מועיל מטעם שכתב הר"ן צריש פסחים דהחמץ אינו ברשותו של אדם אלא שעשאו הכתוב כאילו הוא ברשותו וצילוי דעתא בעלמא דלא ניחא לי' דליהוי זכותא צבוי' כלל סגי, וא"כ השחא בחמץ שלו מהני גילוי דעת בעלמא כ"ש באינו שלו איך יעצור משום הו"א ואי צעי יהי' שלו ע"י שאלה, ותיירך דכיון שמכניס עצמו לגלגל עיסה טמאה כשיעור הרי הוא כמחמץ צידים וצכוונה, ולכך ליכא צוה לסדרת הר"ן. וא"כ ע"כ לומר דמתני' איירי בכה"ג שהעיסה כבר

והנראה צוה, דהנה צם' תשובה מאהבה (סי' קכ"א) הקשה ר' אליעזר קונין מפרוסטין בעיקר מחלוקת התנאים במשנה כאן, דהרי שיעור העיסה למנה היא עד מ"ג צ"י וחומש כשיעור חלה (לקמן מ"ח), ושיעור הפרשת חלה בעיסה טמאה היא אחד מארבעים ושמונה (חלה פ"ב מ"ז), ונמנא דשיעור החלה הוא פחות מכצלה, ולדעת צ"ש צריש צילה שיעור חמץ לענין צ"י וצ"י הוא ככוחצת, וצימא (ע"ט.) ס"ל לרז יהודה דכוחצת היא יותר מעט מכצלה, ור"א דשמוחי הוא ס"ל כצ"ש (עיי' ברש"י ותוס' שבת ק"ל:), וא"כ הרי לא שייך כלל אזהרת צ"י וצ"י בהפרשת חלה בעיסת מנה טמאה.

אבן נראה, עפ"י הא דתנן בחלה (פ"ג מ"ב) נדמעה עיסתה עד שלא גלגלה פטורה ומשגלגלה חייבת, והיינו דלאחר שנתחייבה ע"י הגלגול אין המדומע פוטר מן החלה, וא"כ ה"ה לענין שיעור ההפרשה, הא דאמרינן דבעיסה טמאה מפרישין אחד מארבעים ושמונה הוא רק כשנטמאה קודם הגלגול, אבל אם נטמאה לאחר הגלגול כבר נתחייבה העיסה

הדפסה ברובלוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התוכן
מנחת צבי אייזנשטט, מנחם צבי בן יחיאל יצחק עצמז מס : 44 הודפס ע"י אוצר החכמה

טמאה ושייך סברת הואיל שיעבור צ"י וצ"י, אבל אי מיירי שנטמאת לאחר הגלגול הרי הוא אונס נחיתוך שמחילה היתה דעתו לאפותה, ולא שייך לומר שמשום הואיל יעבור צ"י וצ"י כסברת הר"ן. ורק הירושלמי לשיטתו שפירש פלוגת ר"א ור"י אם מותר להערים ולא

משום הואיל, לדידי' שפיר יש לומר דמיירי מתני' כשנטמאה העיסה לאחר הגלגול, ואדרבה מוכח דמיירי צכה"ג דאל"כ ליכא שיעור בחלה לעבור צ"י וצ"י אליבא דר"א וכנ"ל, וא"ש מה דהשמיטו הרי"ף והרמב"ם לדברי הירושלמי.

אוצר החכמה

סימן ח

בענין תענית חלום בערב יו"כ

החלק ה' ע"ה

החלק ה' ע"ה

החלק ה' ע"ה

מנהג משנים קדמוניות ליישב דברי הרמ"א ולהקדים דבר הלכה משמו.

ושותה בתשעה זו מעלה עליו הכתוב כאלו מתענה תשיעי ועשירי, ע"כ.

אמרינן במס' פסחים (דף ס"ח:), אמר רבי אלעזר ^{החכם} הכל מודים בעצרת דזעינן נמי לכס מ"ט יום שניתנה זו תורה הוא, אמר רבה הכל מודים בשבת דזעינן נמי לכס מ"ט וקראת לשבת עונג, אמר רב יוסף הכל מודים צפורים דזעינן נמי לכס מ"ט ימי משתה ושמחה כתיב ציה, מר צריה דרצינא כולה שחא הוה יתיב צתעניתא לצר מעצרתא ופוריא ומעלי יומא דכיפורי, עצרת יום שניתנה זו תורה, פוריא ימי משתה ושמחה כתיב, מעלי יומא דכיפורי דתני חייא בר רב מדפתי, ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש, וכי בתשעה מתענין והלא צעשירי מתענין, אלא לומר לך כל האוכל

והנהגה השו"ע (או"ח סי' תר"ד סעיף א') כתב, מצוה לאכול צערב יום הכיפורים, וברמ"א שם, ואסור להתענות זו אפילו תענית חלום, והקשה המגן אברהם (ס"ק א') דהא דין זה נלמד ממר צריה דרצינא דכולה שחא הוה יתיב צתעניתא לצר מהני חלת, ומיירי שכל השנה כשחלם לו חלום רע היה מתענה תענית חלום, וא"כ הרמ"א קותר את עצמו, דזהל' פורים (סי' תרצ"ה סעי' ב') כתב שמותר להתענות תענית חלום, וגבי שבעות ג"כ לא הזכיר שאין להתענות זו תענית חלום, ומאי שנא ערב יו"כ שאסר את התענית הלא כולו מחד דוכתא גמרינן.